

1. Поранений лев усе одно ричить

Чимало професорів читали колись свою «останню лекцію». Можливо, ви також уже встигли побувати на одній з них.

В університетських містечках цей звичай поширений давно. Професорів просять замислитися над своєю смертністю і порозважати над тим, що має для них найбільше значення. І поки вони говорять, аудиторія неминуче роздумує над одним і тим самим питанням: яку мудрість повідали б ми світові, знаючи, що це наш останній шанс? Якби ми мусили зникнути завтра, то яку спадщину хотіли б залишити по собі?

Університет Карнегі—Меллон організовував «Цикл останніх лекцій» уже багато років. Але на той час, коли організатори врешті-решт вирішили запросити на нього мене, вони перейменували цей цикл на «Подорожі», просячи обраних професорів «запропонувати роздуми щодо їхнього особистого та професійного шляху». То не було щось аж надто захопливе, але я повідомив про згоду. Мене призначили на вересень.

На той час мені вже діагностували рак підшлункової залози, але мене не покидав оптимізм. Можливо, я потраплю до числа тих, хто виживе.

Поки тривало лікування, організатори лекційного циклу продовжували надсилати мені листи електрон-

ною поштою. «Про що ви будете говорити?» — запитували вони. «Будь ласка, пришліть конспект». У науковому світі існують формальності, якими годі нехтувати, навіть якщо ви заклопотані іншими справами, такими як намагання вижити. В середині серпня мене повідомили, що потрібно друкувати афіші для лекції, а тому я повинен обрати тему.

Але того ж тижня я отримав новину: моє останнє лікування виявилось неефективним. Мені залишилося жити лічені місяці.

Я знав, що можу скасувати лекцію. Усі зрозуміли б. Раптом виявилось, що на часі стільки всього іншого. Я мусив якось розрадити себе і тих, хто мене любив. Я повинен був докласти чимало зусиль, щоб упорядкувати свої сімейні справи. Але все одно, незважаючи на все це, я не міг відкинути ідею промови. Мене запалила ідея виголосити останню лекцію, яка справді була б останньою. Що я міг сказати? Як її сприймуть? І чи я взагалі спроможний на це?

— Мені дозволять відмовитися, — сказав я своїй дружині Джей, — але я все одно хочу прочитати її.

Джей завжди палко вболівала за мене. Коли запал проймав мене, то її також. Але вона мала сумніви щодо цієї ідеї з останньою лекцією. Ми саме переїхали з Пітсбурга до Південно-Східної Вірджинії, щоб після моєї смерті Джей і діти могли бути разом з її сім'єю. Джей відчувала, що я маю проводити свій безцінний час із дітьми або розпаковувати валізи в новому домі, а не сидіти за написанням лекції, а тоді їхати назад до Пітсбурга, щоб прочитати її.

— Добре, називай мене егоїсткою, — сказала мені Джей, — але я хочу тебе всього. Увесь той час, який

Логан, Хлоя, Джей, я і Ділан

ти витратиш на цю лекцію, — це змарнований час, тому що ти не будеш з дітьми і мною.

Я розумів, про що йдеться. Відколи я занедужав, то пообіцяв собі зважати на думку Джей і враховувати її побажання. Я вважав це своєю місією — полегшити тягар, який ліг на її плечі після моєї недуги. Саме тому я присвятив чимало денних годин, влаштовуючи майбутнє моєї родини. Але я все одно не зміг позбутися бажання прочитати останню лекцію.

Упродовж усієї академічної кар'єри я виголосив не одну добру промову. Але вважатися найкращим промовцем на факультеті інформатики — це те саме, що бути найвищим із сімох гномів. І саме тоді у мене виникло відчуття, що я здатен на більше, що коли я віддам себе всього, то можу запропонувати людям щось

особливе. «Мудрість» — це сильне слово, але, можливо, це саме вона й була.

Джей ніяк не могла заспокоїтися. Врешті-решт ми звернулися з цим питанням до Мішель Райс, психотерапевта, яку ми почали відвідувати за кілька місяців доти. Вона спеціалізується на допомозі сім'ям, один з членів якої зіткнувся зі смертельною недугою.

— Я знаю Ренді, — сказала Джей доктору Райс. — Він працеголік. Я добре знаю, що буває, коли він починає ліпити лекцію до купи. Робота поглине його всього.

Вона доводила, що лекція даремно відверне нашу увагу від численних проблем, які нам доводиться долати в житті.

Ще одна проблема, яка засмучувала Джей: щоб дати лекцію в запланований час, мені доведеться летіти до Пітсбурга перед її днем народження, їй має виповнитися сорок один рік.

— Це останній мій день народження, який ми святкуємо разом, — сказала вона мені. — Ти справді хочеш поїхати від мене на мій день народження?

Певна річ, думка про те, що доведеться покинути Джей у такий день, не давала мені спокою. Але я все одно не міг відмовитися від ідеї провести лекцію. Тепер я бачив її завершальним моментом своєї кар'єри, способом попрощатися зі своєю «другою сім'єю», роботою. Крім того, я почав фантазувати про останню лекцію, яка могла б стати такою ж яскравою, як і виступ бейсболіста, що останнім ударом у кар'єрі заганяє м'яч на верхній ярус. Я завжди любив ту фінальну сцену в «Природному дарі», коли скривавлений Рой Гоббс, бейсболіст у віці, якимось дивом надзвичайно високо запускає переможний м'яч.